

Hvozdík

Dianthus

Hvozdík (Dianthus) je rozsáhlý rod kvetoucích rostlin z čeledi hvozdíkovitých (Caryophyllaceae), který čítá přibližně 300 druhů pocházejících převážně z Evropy a Asie, s několika zástupci v Africe a Severní Americe. Do zahrad přišly hvozdíky z přirozeného prostředí suchých, slunných strání, kamenitých stepí, skalek a suťových polí.

Název Dianthus pochází z řečtiny – z výrazů „dios“ (božský) a „anthos“ (květ). Starořeční botanici pojmenovali hvozdíky „božskými květy“ a tento název přetrvává dodnes. V češtině se rodové jméno hvozdík odvozuje od staroslovanského výrazu pro les či hvozd – část druhů skutečně roste na lesních okrajích a v světlých lesích.

Hvozdíky se pěstují v zahradách již po staletí. Antičtí Řekové a Římané je zaplétali do slavnostních věnců. Středověké klášterní zahrady je pěstovaly pro léčebné účely i pro ozdobu. V renesanci se hvozdíky staly symbolem lásky, jsou oblíbeným motivem obrazů. Dnes jsou z rodu Dianthus vyšlechtěny desítky tisíc kultivarů.

Dianthus chinensis
,Venti Parfait Crimson Eye'

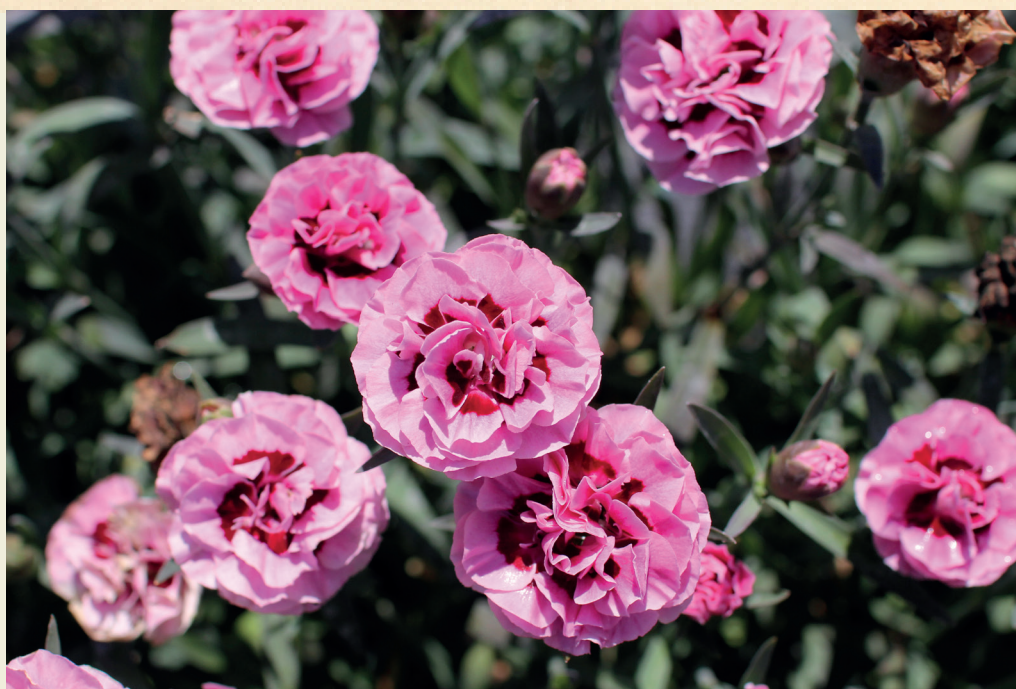
Hvozdíky jsou vděčné trvalky i dvouletky, které spojují nenáročnost s okázalým kvetením. Kvetou bohatě a opakovaně, jejich květy jsou vonné.

Díky šlechtění existují ve výjimečné barevné šíři – od čistě bílé přes všechny odstíny růžové a červené až po tmavě fialové a dvoubarevné kombinace s kontrastními oky nebo okraji.

Velkou předností je i jejich rozmanitost. Nízké druhy vytváří husté koberce a vyplňují skuliny ve skalce nebo suché zídce, střední druhy oživují záhony a okraje trvalkových výsadeb, vysoké druhy pak poslouží jako řezané květiny.

Hvozdíky jsou zpravidla vytrvalé byliny (trvalky), méně často jednoleté nebo dvouleté. Tvoří kompaktní, hustě větvené trsnatě rostoucí keříčky s úzkými, kopinatými až travnatými listy, které jsou v různých odstínech zelené, šedo-zelené nebo sivé. Výška se pohybuje od 5 cm u miniaturních skalničkových forem až po 70 cm u karafiátů pěstovaných k řezu.

Typické pro hvozdíky jsou jejich nápadné, voňavé květy s pěti okvětními lístky, jejichž okraje jsou různě třepenité, zubaté nebo pilovité.

Dianthus caryophyllus
,Capitan Mrs. Ann'

Nejznámější druhy pěstované v českých zahradách

Hvozdík péřitý (*Dianthus plumarius*)

Nejoblíbenější trvalkový hvozdík zahrad střední Evropy. Původně pochází z jihovýchodní Evropy, kde roste na kamenitých stráních a skalnatých stepích. V zahradách se pěstuje od středověku a je předkem mnoha zahradních kultivarů. Tvoří husté, plazivé trsy s úzkými, šedo-zeleně ožíněnými listy, které jsou stálezelené. Kvete od května do července (a při sečení opakovaně na podzim) silně vonnými, třepenitými květy v bílé, růžové, červené nebo dvoubarevné kombinaci. Výška 20–40 cm. Ideální do skalek, na okraje záhonů, na suché zídky a do šterkových záhonů.

Hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*)

Roste divoce na suchých loukách, kamenitých stráních a v lesních lemech od nížin až po horské polohy. Název nese podle kartouzského řádu, jehož mniši jej pěstovali v klášterních zahradách. Tvoří vzpřímené, tuhé lodyhy zakončené svazečky sytě purpurově červených, méně často růžových květů. Listy jsou úzce kopinaté, tmavozelené. Kvete od června do srpna. Výška 30–60 cm. Vhodný do přírodních záhonů, na meze a do stepních výsadeb, skvěle se hodí i pro motýlí zahrady.

Hvozdík sivý (*Dianthus gratianopolitanus*)

Druh s přirozeným výskytem na skalnatých stanovištích střední a západní Evropy, u nás roste například v Českém středohoří a v Českém krasu. Tvoří husté, polštářovité trsy s úzkými, sivě ožiněnými listy, které jsou celoročně dekorativní. Kvete v květnu a červnu drobnými, ale výrazně voňavými růžovými až tmavě růžovými květy s třepenitými okraji. Výška 10–20 cm. Vhodný do skalek, do spár dlažby a na suché zídky, kde snáší celodenní slunce.

Hvozdík karafiát (*Dianthus caryophyllus*)

Nejznámější druh celého rodu. Jeho původ není zcela jasný, pravděpodobně pochází ze středomořské oblasti, odkud se šířil jako kulturní rostlina již od antiky. Tvoří zpevněné lodyhy s pevnými, modrozeleně ožiněnými listy a velkými, plnými nebo poloplnými květy v neobyčejné barevné šíři. Intenzivně voní. Kvete průběžně od jara do podzimu. Výška 40–70 cm. Pěstuje se zejména jako řezaná květina, v teplejších polohách i jako trvalka.

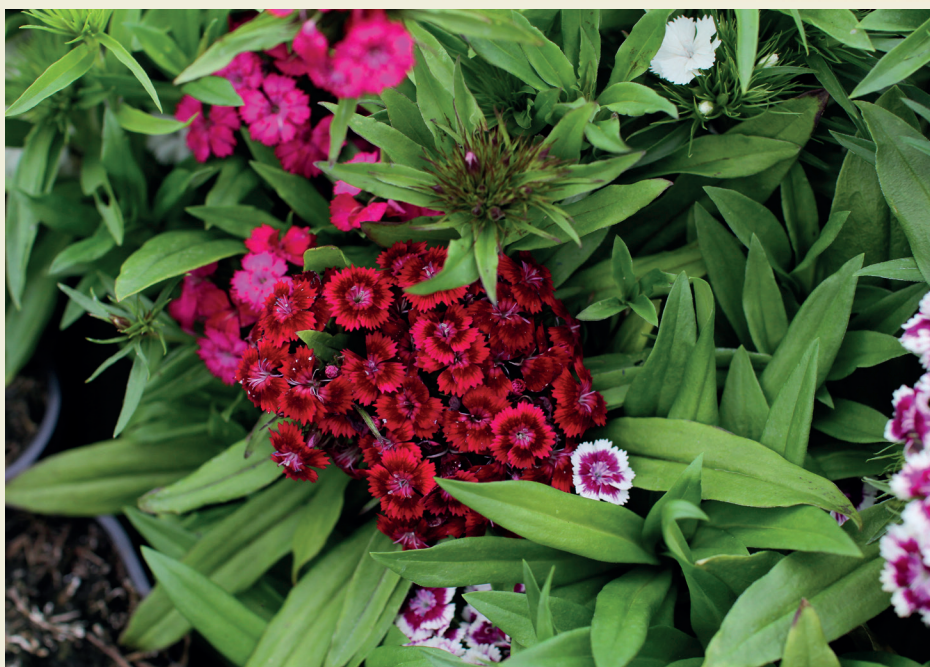
Dianthus caryophyllus
,Sw.P. Pink Burgundy Eye'

Hvozdík vousatý (*Dianthus barbatus*)

Jeden z nejoblíbenějších a nejsnáze pěstovaných hvozdíků. Pochází z horských oblastí jižní a střední Evropy, kde roste na vlhčích loukách a lesních okrajích. Na rozdíl od většiny ostatních hvozdíků je dvouletka – první rok vytváří přízemní růžici listů, druhý rok bohatě kvete a pak zpravidla odumírá, avšak ochotně se samovolně vysévá a v zahradě tak přetrvává po mnoho let.

Tvoří vzpřímené, pevné lodyhy s širšími, kopinatými, tmavozelenými listy. Charakteristickým znakem jsou husté, ploché vrcholíky složené z mnoha drobných, avšak výrazně zbarvených květů s typickými zelenými listenci u základny – právě ty daly druhu přídomek „barbatus“ (vousatý). Kvete od května do července. Výška 30–60 cm.

Oproti jiným hvozdíkům je vůně méně výrazná, ale příjemně kořenitá. Hvozdík vousatý je vhodný do záhonů s letničkami a dvouletkami, do venkovských zahrad, ale také do váz jako řezaná květina. Je výrazně méně náročný na propustnost půdy než ostatní hvozdíky a snáší i ty mírně těžší.

Dianthus barbatus, 'Barbarini Formula Mix'

Zajímavost: Hvozdík písečný (*Dianthus arenarius*)

Hvozdík písečný je drobný, avšak pozoruhodný druh. U nás se vyskytuje jen subsp. *bohemicus*. Tento poddruh roste pouze na jediné lokalitě – u Roudnice nad Labem. Hvozdík písečný český je endemitem České republiky.

Hvozdík písečný český patří k nejvzácnějším taxonům rostlin České republiky, je zařazen ke kriticky ohroženým druhům

Nápadnou vlastností tohoto druhu jsou jeho květy – bílé až krémové, s hluboko třepenitými okvětními lístky, každý květ připomíná drobnou sněhovou vločku. Přestože je rostlina nenápadně malá (výška 10–25 cm), vydává překvapivě intenzivní, sladce kořenitou vůni, která je zvláště silná za teplých letních večerů.

Hvozdík písečný je specialista na chudé, extrémně propustné a živinami téměř vyčerpané písčité půdy. Přežívá tam, kde jiné rostliny nedokáží existovat.

Zaslouží si větší pozornost pěstitelů.

Dianthus arenarius

Jak pěstovat hvozdíky

Hvozdíky jsou rostliny na plné slunce. Optimální stanoviště je s alespoň šesti hodinami přímého slunečního záření denně. Na polostinných místech rostliny sice rostou, ale vytahují se, kvetou málo a rostliny jsou náchylnější k houbovým chorobám.

Zásadním kritériem je dobrá propustnost půdy. Hvozdíky přirozeně rostou na kamenitých stráních a skalnatých stepích, kde půda rychle odvádí přebytečnou vodu a nikdy se nezamokřuje. V zahradních podmínkách jim proto nejlépe vyhovuje lehká, písčitohlinitá až kamenitá půda s neutrální až mírně zásaditou reakcí (pH 6,5–7,5). Do těžkých, jílovitých půd je před výsadbou nutné zapravit hrubý písek nebo drcený štěrk.

Hvozdíky jsou po zapojení výrazně odolné vůči suchu a jejich nároky na zálivku jsou nízké. Pravidelná zálivka je nezbytná pouze v prvních týdnech po výsadbě, než rostliny zapustí kořeny, a dále v obdobích dlouhotrvajícího letního sucha.

Přemokřená půda, zejména v zimních měsících, je pro hvozdíky nejčastější příčinou úhynu.

Hvozdíky jsou nenáročné na živiny a přihnojování by mělo být střídité. Přehnojení, zejména dusíkem, způsobuje bujný vegetativní vzrůst na úkor kvetení a zhoršuje mrazuvzdornost.

Dianthus plumarius
,Dixie Red Rose Bicolor'